

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 19, 16. august 2018

Indhold

- MARK
- Aktuelt i marken
- Etablering af vintersæd

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Christian Hansen

Ukrudtsbekæmpelse i vinterraps

En del fik sået vinterraps i sidste uge (31) inden weekendens nedbør. Den varme jord og fugt har bevirket en fremspiring efter få dage. Så for dem som planlægger Command CS, eller andre Clomazon kopi produkter lige efter såning, så skal der sprøjtes umiddelbart efter såning. Command dosseringen er 0,2 – 0,25 l/ha og mindst på sandjord. Der er dog en Off-label godkendelse til anvendelse af kun produktet Command CS, hvor man kan udsprøjte 0,15 l/ha i afgrødens stadie 12-13, dvs. vinterraps med 2-3 løvblade. Erfaringsmæssigt vil der ved denne sene anvendelse ikke være effekt på enårig rapgræs, men f.eks. er der set fin effekt imod fuglegræs.

Ukrudtsbekæmpelse i vinterraps er omkostningstung, hvorfor det i høj grad handler om at lægge en strategi på forkant. Her følger nogle retningslinjer. Det er som regel altid behov for ukrudtsbekæmpelse på sandjord, hvorimod vinterraps på dyrkningssikre lerjorde ofte kan klare sig med en mindre indsats, måske kun målrettet imod kamille. Hvis afgrøden i år er sået tidlig og kommer godt fra start, så vil der generelt være mindre behov for ukrudtsbekæmpelse.

Command CS eller tilsvarende Clomazon produkter: Anvendes hvor der er erfaring for stort ukrudtstryk, ikke mindst af enårig rapgræs eller hyrdetaske. Behandling skal ske umiddelbart efter såning, og effekten er bedst med god jordfugtighed. Anvendelse af Clomazon lige efter fremspiring giver ofte en god forsikring imod at ukrudt kommer til at trykke afgrøden i etableringsfasen.

Belkar er interessant som et efterårs kamille-middel, så man ikke er afhængig af at skulle bekæmpe kamille i foråret. Alle kender problemet med at finde sprøjtevejr til at anvende Galera og Matrigon. Har man ikke anvendt et clomazon-middel lige efter såning, så er Belkar effektiv imod storkenæb og god effekt på hyrdetaske. Ved lavt ukrudtstryk og veletableret raps anbefaler vi 0,25 l/ha Belkar. Ved mange kamiller eller en svag rapsafgrøder anbefaler vi min. 0,4 l/ha Belkar. Denne dosis er lovlig fra seksbladsstadiet. Belkar kan med fordel blandes med insektmiddel, hvis der er behov for at bekæmpe rapsjordloppens larve.

Kerb 400 SC er et must, hvis man har pløjefri dyrkning og meget vintersæd - her er man nødt til at have et effektivt stopmiddel imod græsser.

En strategi kunne således være Command + Belkar eller Belkar + Kerb. Kører man disse strategier, så er der plads til lidt opfølgning imod spildkorn i foragre med Agil/Fokus Ultra i september, ligesom pletsprøjtning imod kamille udsatte steder i foråret. På arealer med pløjefri dyrkning og stort ukrudtstryk af problematiske arter som enårig rapgræs,

storkenæb og kamiller, kan det være nødvendigt med både Command, Belkar og Kerb.

Se i øvrigt løsningsmuligheder i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 16.

Vær endvidere meget opmærksom på gnav af rapsjordloppen helt fra fremspiring, da udsæden i 2018 ikke er bejdset imod skadedyr. Der skal holdes dagligt øje med huller inde i bladpladen ("skudhuller"), og bekæmpelse iværksættes ved mere udbredte angreb. Der kan anvendes 0,15 kg/ha Karate eller 0,75 kg/ha Kaiso Sorbie.

Billede 1 Gnav af rapsjordloppe-billen på rapsens kimbladsstadiet i september 2014 (Foto: Jens Peder Pedersen, SAGRO).

Efterafgrøder – etablering og regler

Landbrugsstyrelsen har en ny bekendtgørelse på vej, som forventes at være på plads ultimo i denne uge. Det er sandsynligt at etableringsfristen for efterafgrøder bliver udsat til d. 3. september og tilsvarende udskudt destruktionsfrist til d. 3. nov. (dog ikke for efterafgrøder i majs). Endelig at man kan reparere græsudlæg med isåning af rug. Da det ikke er klart om det vil gælde som MFO, bør man indtil videre reparere MFO græsudlæg ved at så en blanding af godkendte arter. F.eks. vårbyg + rug. Det er indviklet så kontakt din planterådgiver, hvis du er i tvivl.

Med den mængde vand, som vi har fået nyligt, så skal vi regne med at efterafgrøderne skal etableres, og der er alt mulig grund til at udnytte den tidlige høst til at få sået efterafgrøderne hurtigst muligt, så vi får en effektiv opsamling af jordens kvælstofpulje, som vi må forvente er lidt højere i år på marker, hvor der er høstet en tørkeramt afgrøde.

Hvor der er tvivl om der er liv i græsudlæggene, kan man evt. afvente til ca. 20. august, inden der tages stilling til, om der skal eftersås med rug eller MFO-blanding.

Gode efterafgrødeblandinger, som kan bruges til såvel MFO- som andre efterafgrøder, kan bestå af blandinger af min. to arter af enten gul sennep, olieræddike, honningurt, rug, vårbyg og havre.

Når der vælges blanding bør man tage hensyn til jordtype og sædskifte. På lerjord ønsker man ofte noget som udvintrer, hvorimod det kan være en god idé med rug på sandjord, da risikoen for udvaskning af næringsstoffer er stor. Har man raps i et presset sædskifte, med raps hvert 4. år, kan det være en fordel at undgå korsblomstrede arter. Har man fremavl af vårsæd i 2019, kan rug-efterafgrøder være generende. I tabellen nedenfor er givet forslag til udsædsmængder af de relevante MFO- efterafgrøde- blandinger. I tabellen er vist blanding af 2 arter, men der er intet som forhindrer, at der kan indgå mere end 2 arter.

Tabel 1 Forslag til udsædsmængder i MFO-efterafgrødeblandinger (Kilde: SEGES).

Art 1	Art 2	Art 1	Art 2
		Kg pr. ha	
Olieræddike	Vinterrug	6-8	50
Olieræddike	Vårbyg	6-8	50
Olieræddike	Havre	6-8	40-60
Gul sennep	Vinterrug	4-6	50
Gul sennep	Vårbyg	4-6	50
Honningurt	Vinterrug	4	60
Honningurt	Vårbyg	3	60
Honningurt	Havre	3	40-60
Olieræddike	Honningurt	6-8	3-4
Gul sennep	Honningurt	5-7	3-4
Gul sennep	Olieræddike	3-4	8-9
Vinterrug	Vårbyg	50	75
Vinterrug	Havre	50	40-60

Den tidlige høst giver god tid til at kigge markerne efter i sømmene

Tjek behov for rod ukrudtsbekæmpelse

Hvor der skal etableres vintersæd, er der mulighed for at sprøjte med Glyphosat i august/september. Skal der sås en vårafgrøde kan man først sprøjte med Glyphosat efter 1. oktober. Skal der tages hensyn til efterafgrøder, er fristen senere. Den tidlige høst giver mulighed for at vurdere, om der skal gøres en indsats imod rod ukrudt. Kvik, tidsler, følfod og grå bynke vil med den nylige nedbør hurtigt vokse til, så der med held kan opnås en god effekt af en Glyphosat behandling primo september.

Tjek dræn mens jorden er rimelig tør

Der er sikkert områder i marker, hvor der er problemer med dræn. Den tidlige høst og forholdsvis tørre jord giver god mulighed for at reparere dårlige drænforhold, inden der igen skal etableres vintersæd.

Tjek din markplan

Vi oplever stort behov for at få tjekket markplanen igennem. Det handler typisk om at få styr på efterafgrødeplanen, og tjekke at der er nok veletablerede efterafgrøder, og om nogle græs-efterafgrøder skal reetableres. Og overvejelser om, hvordan det gøres bedst og billigst.

Derudover er der overvejelser om plan for vintersæd - optimering af sædskifte og udarbejdelse af strategi for kontrol af græs ukrudt og rod ukrudt.

Kontakt din planterådgiver, hvis du har brug for sparring omkring dette.

Etablering af vintersæd

Af planterådgiver Marie Uth

Såtidspunkt

Den tidlige høst i år betyder, at der er mulighed for at så vintersæd meget tidligt. Vi fraråder dog at så vintersæd i august, og der er også risiko forbundet med at så den første uge i september. Omvendt kan der være ræson i at udnytte muligheden for at etablere kornet i et godt såbed inden en eventuel lang regnfuld periode, som vi oplevede i fjor.

Generelt er den sikreste periode at så vintersæd fra den 10.-25. september, da det vil sikre et godt udbyttepotentiale, samtidig med at der er begrænset risiko for udbyttetab som følge af skadevoldere. I år forventer vi at den varme jord, som nu også er blevet fugtet op, giver øget risiko for angreb af goldfodsyge, knækkefodsyge og stor fremspiring af problematiske ukrudtsarter.

Vintersæd sået senest den 7. september kan bruges som alternativ til pligtige efterafgrøder. 4 ha tidligt sået korn kan erstatte 1 ha efterafgrøder. På de fleste ejendomme er det dog MFO-efterafgrøder, der er mangel på, og disse kan ikke erstattes af tidligt sået korn.

Definition af tidlighed i forhold til såtidspunkt i vintersæd:

Tidlig 1.-10. sep.	Middel 10.-25. sep.	Sen 25.-5. okt.	Meget sen Efter 5. okt.
-----------------------	------------------------	--------------------	----------------------------

Arter der egner sig til tidlig såning:

- Hybridrug kan med fordel sås tidligt, da udgiften til udsæd reduceres betydeligt. Desuden kan der opnås højere udbytter ved tidlig såning.
- Hybridvinterbyg kan sås tidligt, hvorved udgiften til udsæd reduceres betydeligt, men det er forbundet med stor risiko/store omkostninger til planteværn.
- Vinterhvede kan sås tidligt, men det har begrænset effekt på udbyttepotentialet.

Skadevoldere, der kan give problemer ved tidlig såning:

- Aggressive græsser bliver kraftige ved tidlig såning, hvorved de bliver svære at håndtere. Derfor bør man ikke så tidligt i marker med agerrævehale, rajgræs og væselhale (udsættelse af såningen med to uger vil omtrent halvere mængden af græsukrudt).
- Goldfodsyge og knækkefodsyge udgør en risiko ved tidlig såning – særligt i hvede og rug. Derfor foretrækkes gode forfrugter som vinterraps og havre forud for tidligt sået vintersæd. Flerårshvede samt hvede dyrket efter 2-3 år med andet korn, kan med fordel bejdses med Latitude.
- Havrerødsot optræder hyppigere i tidligt sået korn, og det er derfor nødvendigt at være meget opmærksom på at bekæmpe lus i efteråret. Rug er mindre modtagelig.
- Lejesæd optræder oftere ved tidlig såning (se afsnittet længere nede)
- Sneskimmel og trådkøllsvamp kan give problemer med udvintring af vinterbyg. Risikoen er størst, hvor plantetallet er for højt i forhold til sådatoen.
- Risikoen for manganmangel øges.
- Generelt bør planteværnsstrategien tilpasses til tidlig såning, hvorved omkostningerne til planteværn stiger.

Billede 2 Tuer af væselhale, som er en aggressiv græsart. På befængte arealer skal du undgå tidlig såning af vintersæd (Foto: SAGRO).

Udsædsmængde

Det er vigtigt at tilpasse udsædsmængden til såtidspunktet. Det ønskede plantetal pr. m² for de forskellige kornarter fremgår af tabel 2. Derefter kan udsædsmængden beregnes ud fra tusindkornsvægt (TKV) og forventet spiringsprocent. Normalt regnes med 80-95 % fremspiring. Den laveste spiringsprocent er typisk på knoldet lerjord og i våd jord.

Hybridsorterne sås i units. En unit svarer til 1 mio. spiredygtige frø.

Eksempel ved 150 pl/m²:

$$150 \text{ pl/m}^2 \times 10.000 \text{ m}^2 = 1,5 \text{ mio. frø svarende til } 1,5 \text{ units pr. ha.}$$

Tabel 2 Vejledende plantetal ved etablering af vintersæd i forhold til sådato.

Afgrøde	Ønsket plantetal (pl./m ²)			
	1.-10. sep.	10.-25. sep.	25.-5. okt.	Efter 5. okt.
Vinterhvede	200-250	250-325	325-375	375
Hybridrug	125-150	150-175	175-200	200
Vinterbyg	200-250	250-300	300-350	350
Hybridvinterbyg	140-160	160-180	180-200	200

Formel til beregning af udsædsmængde:

$$Kg/ha = \frac{\text{ønsket plantetal} \times TKV}{\text{springs\%}}$$

Sådan undgår du lejesæd

Risikoen for lejesæd kan reduceres med 1-2 effektive vækstreguleringer i foråret, men det er langt fra en fuldstændig forsikring. Dertil kommer, at det kan være svært at lykkes med vækstregulering. Derfor er dyrkningsstrategien også afgørende for, hvor stor risikoen for lejesæd er.

Tidlig såning øger risikoen for lejesæd, men følgende tiltag modvirker lejesæd:

- Tilpasset udsædsmængde i forhold til sådatoen
- Begrænset gødningstildeling i det tidlige forår
- En stråstiv sort
- En god forfrugt for at undgå fodsye

Sådybde

Vintersæd sås generelt i ca. 4 cm's dybde. Rug bør dog ikke sås dybere end 2 cm på lerholdige jorde. På sandjord har sådybden mindre betydning. På humusrige jorde øges sådybden lidt, da denne jord i højere grad fryser op om vinteren.

Snegle

Bestanden af snegle er i øjeblikket lav, men det er ikke givet, at den tørre sommer vil give færre snegle i september. Hold derfor øje med sneglene, og bekæmp med sneglepiller efter behov. Angreb af snegle ses typisk langs læhegn og på tungere jorde. Der kan både forekomme gnav af agersnegle og dræbersnegle. Agersneglene er små, og kan være svære at se. Læg eventuelt en sæk ud på jorden med lidt havregryn under, så du kan hold øje med snegle-aktiviteten.

Startgødning til vintersæd

Generelt anbefaler vi ikke at anvende startgødning ved etablering af vintersæd. I år vil der være en vis kvælstofmængde i jorden. Samtidig er der heller ikke store mængder halm, der skal omsættes i jorden, og som kan "stjæle" kvælstof fra afgrøden.

Hvis du har arealer, hvor der er stor risiko for manganmangel, og du har gode erfaringer med at forebygge manganmangel med placering af svovlsur ammoniak ved såning, er der dog ingen grund til at ændre denne praksis.